

Elnöki megnyitó beszéd az idéni főtanácsi gyűlésen.

---

ból a vallási liberálizmus minden tevékenykedő jelenségét úgy tekintjük, mint az egyetemes emberiség lelki életét jótékonyan szabályozó hatalmat.

Lőfi Ödön.

Elnöki megnyitó beszéd az idéni főtanácsi gyűlésen.

Méltóságos és Főtisztelendő Egyházi Főtanács!

Egy, a csalódásokban, megpróbáltatásokban, aggodalmakban, túrésben, sőt szenvedésekben nem csökkent súlyú év után, összeült újra Egyházi Főtanácsunk önkormányzati ügyeink elintézése végett. Legyen első szó a meleg üdvözlés szava, mellyel Főtanácsunknak egybegyűlt tagjait üdvözlöm.

Kövesse nyomon az elismerés és köszönet hangja azért, hogy egyházunknak és intézményeinknek sorsa s így önkormányzati ügyeinknek rendezése iránti érdeklődésük a tűnő idővel nem fogyatkozott meg, hanem — mint a jelenlevők hatalmas számából megállapítom, — még növekedett.

E tény különös örömmel és megnyugvással tölti el egyházunk vezetését, mert az, aki üléseinken résztvesz, e tényével egyházi ügyeink iránti érdeklődését bizonyítja, az az érdeklődés pedig, mely a mai nyomasztó viszonyok között is megnyilvánul, az már az öntudatosságnak beszélő bizonyágtétele. Ez évről-évre ismétlődő és fokozódó bizonyágtételből ma már édes megnyugvással állapíthatjuk meg, hogy öntudatos unitarizmus nemcsak létezik, de fokozatosan erősödik is. Erős óhajunk és lankadatlan munkairányunk kell maradjon az, hogy ez öntudatosság állandóan terjedjen, s végül valamennyiünket áthasson, mert csak így leszünk elég erősek az útunkba tornyosuló akadályokkal megküzdeni, azokon győzedelmeskedni, az általános emberi közmívelődés szempontjából való értékes voltunkat bebizonyítani, s a nemes hivatású egyházunkra váró feladatokat megoldani.

Főtanácsunk érdemleges munkájának megkezdése előtt kegyeletes érzelmekkel kell megemlékeznünk elhunyt királyunkról, ki hosszas földi szenvedés után ez év július 20-án elhunyt. Alattvalói hódolattal veszünk részt az országunkat és uralkodóházunkat ért ezen nagy veszteség fájalmában, s kérjük a jó Istent, hogy adjon elhunyt királyunknak hosszas szenvedései után csendes pihenést;

Elnöki megnyitó beszéd az idéni főtanácsi gyűlésen.

s egyúttal mi is éltetjük a kis Mihály királyunkat s kérjük a Mindenhatót, hogy nyújtson neki az alattvalók fájdalmát is megértő érző szívet, s oltsa bele abba az emberi méltóság egyenlőségének érzületét;

kérjük a Mindenhatót, hogy ő Felségét fenkölt gondolkozású lelkek vegyék körül, neveljék és tanítsák; kik a boldogságra hajló szívet és jövőbe néző tekintetet az igazság megismerésére, a szenvedések meglátására irányítsák, s segítsenek megérlelni benne azt a tudatot, hogy az uralkodás nehéz gondját és munkáját csak az összes alattvalók boldogulása és szeretete édesítheti meg és teheti elviselhetővé.

Legutóbbi főtanácsi ülésünk óta újra változás történt országunk kormányzásában. A letűnt kormánytól bőven kaptunk ígéretet az egyházunk és intézményeink jogosult igényei elismerése és méltánylása tárgyában. Sajnos, ez ígérek — ígérek maradtak. Sem az annyi fáradozással szorgalmazott egyházi államsegélyt; sem hitvallásos iskoláink nyilvánossági jogának általános elismerését, maig meg nem kaptuk. Mindezek mint el nem intézett ügyek mentek át az új kormány kezelésébe. Éber figyelemmel kísérjük sorsukat, s nem adtuk fel a reményt, hogy a jövőbe néző belátás végül is győzedelmeskedni fog az elfogultság felett, s hogy törvényes jogaink végül is érvényesülni fognak. Érvényesülniök is kell, mert mindazoknak megadása által nemcsak az úgynevezett állami konszolidáció halad hatalmas lépéssel előre, hanem mert igényeink igazságosak, s törvényesek. Lehet, hogy várakoznunk kell még ezeknek kielégítésére, bár nem késhet az már soká; addig is hivatásunk elszántan ragaszkodni törvényes jogainkhoz, türelnünk érettük a várakozás bizonytalanságának sorvasztó érzetét, türelni még a nélkülözést is, abban a tudatban, hogy megpróbáltatásunk elviselésében hiveink rokonszenves támogatása és Istenünknek támogató keze segíteni fog.

Mintha az egyházi életnek általános és erőteljesebb megmozdulását állapíthatnók meg napjainkban. Sűrű egymásutánban vonultak el szemünk előtt különböző egyházi mozgalmak. Alig mult el ref. hittestvéreink kerületi közgyűlése, nyomon követte azt a brassói ref. nagyhét. Rövid időközben róm. kath. hittestvéreink csikszeredai nagygyűlését láttuk, s pár hét előtt már Statusgyűlésüknek voltunk a tanúi. Élénk figyelemmel és meleg érdeklődéssel kísértük tevékenységeiket. Tettük annál is inkább, mivel mindannyival közös a

célunk. Hisz mindannyinak az erkölcsi érzés uralma határainak kiszélesbbitése, az ősi örökségeink és hagyományaink megvédéséhez való szívós ragaszkodás fejlesztése, az összetartozás érzetének erősbbítése, öntudatos faji érzés és öntudatos egyházas cselekvés bevezetése volt az iránytűje.

Az ily irányú kutatások eredményéül máris meg kell állapítanunk, hogy a tudomány újabb és újabb nagyjelentőségű felfedezései az anyagiak szerzésének és csoportosításának lehetőségeit észrevehetően könnyítik; azonban el kell ismernünk azt is, hogy a csoportosítás és könnyítés eredménye csak részlegesen siet az erkölcsnevelő és hiterősítő intézmények fejlesztésére. Így a fizikai ember és az erkölcsi ember között nem teljes az összhang; nem megfelelő az arány. Ép azért örömmel kell üdvözölnünk az egyházi élet minden megmozdulását, az okok és okozatok kutatását, az összhang megteremtésére irányított tervszerű munkát. Természetesen örömmel üdvözöljük a teológiai tanári kar és lelkészi karunk által épen napjainkban rendezett továbbképző üléseket is. Ilyenek szükségét bizonyítja ez üléseknek lelkészi karunk által történt érdemes látogatottsága, s az az értékes érdeklődés, mely a felszólalásokban megnyilatkozott. Vajha törekvéseink eredményesek lennének, vajha az erkölcsi élet mezején sikereket biztosítanának.

Nem térhetek ki a főgimnáziumok úgynevezett leépítésének kérdése megemlítése elől sem, mert hisz ez kath. hittestvéreink Státusgyűlésének tárgysorozatán szerepelt, s nálunk is egy röpiratban már érintve lett. Fájdalmasan érint főgimnáziumaink bármelyike leépítésének még a gondolata is. Megnyugvással állapíthatjuk meg, hogy annak közvetlen veszélyét elhárítanunk sikerült, s ezért — bár föltétlen főtanácsi hatáskör alá tartoznak — nem szerepel tárgysorozatunk rendén sem. Azonban meg kell állapítanom azt is, hogy mindkettő megtartásának lehetősége az anyagi erőforrásaink fokozásától, áldozatkészségeink mértékének fejlesztésétől függ. Az egyetemes egyházi adónak rendszeres befolyása is jelentős szerepet játszik e kérdésben, miért ez adónak kérdését főtanácsunk minden egyes tagjának és hiveink mindannyijának nem lankadó figyelmébe kell ajánlanom. Fennmaradásunk és fejlődésünk egyedüli szilárd alapja amúgy is az önerő és önbizalom.

Hálásan kell megemlekeznünk angliai és amerikai hittestvéreinkről, kik a mult év során is több izben felkerestek, s igazán testvéries szeretettel törekedtek erősíteni minket a hitünk, vallásunk

és intézményeink fenntartása és védelme iránti verejtékes küzdelmeinkben. Vajha e testvéries szeretetre érdemes voltunkat bebizonyítottuk volna és bebizonyíthatnók.

Ezek után ismételten melegen köszöntve főtanácsunknak tagjait, kérem, hogy tárgyalásaink során törekedjünk egymás megértésére s a kölcsönös megértő bizalomra; s kifejtendő munkánkhoz és munkánkra kérem egyetlen Istenünk segedelmét.

Jelen évi főtanácsi ülésünket megnyitom.

Dr. Ferenczy Géza,
főgondnok.

Unitárizmus és modernizmus, mint vallásos irányzat.

Irta: **I. T. Sunderland**, amerikai unitárius lelkész.

Az unitáriusokat közlelről érdekli az ú. n. modernizmus. Az a küzdelem, mely napjainkban a modernisták és fundamentalisták között foly, igazában véve, de más néven ugyanaz, mint amelyet egész történetük folyamán az unitáriusok folytattak az orthodoxiával. A fundamentalizmus csak más neve az orthodoxiának, valamint a modernizmus is csak más neve a „szabadelvű kereszténység“-nek vagy „szabadelvű orthodoxia“-nak.

Az unitáriusok modernisták, régi modernisták, akiknek hosszú időre visszanyuló tapasztalatuk van. Olyan modernisták az unitáriusok, akik nem „táboroztak a pusztában“ és nem szándékoztak örökre ott maradni, hanem belső kényszer folytán tovább mentek a szemük elől soha nem tévesztett „igéret földje“ felé, vagyis „a könnynek földje s a vizek forrásai felé, a búza és árpa, a füge és gránátalmák földje felé“, olyan földre, ahol „az emberek szükségét nem érezve ehetnek kenyeret“.

A világon csaknem minden haladás a „bölcsoében fekvő cse-csemő“-vel kezdődik. Azokkal az első próbálgatásokkal, melyek a gyermekhez olyannyira hozzátartoznak. Próba és tapasztalat által, siker és sikertelenség között fejlődik az. Ez az igazság az unitárizmusról s ezt mutatja a modernizmus is. Mindazt a sántikáló és botorkáló lépést, melyet a modernizmus tesz ma, megtette a multban az unitárizmus. Az unitáriusok már régen megkisérelték összhangba hozni a bibliát a tudománnyal, pl. a Genesis teremtés-